

Vzroki avtizma

Vzroki avtizma so biološki – gre za vrsto dejavnikov, ki ogrozijo razvoj osrednjega živčevja pri otroku. Čeprav nobeden od vzrokov ni zanesljivo dokazan, se najpogosteje omenjajo: genetski vzroki, motnje presnove, infekcije, vplivi biokemičnih faktorjev, nevrološke motnje.

Kako lahko otroku pomagajo starši?

Avtizem je ena od motenj, ki jo je težko opaziti, zlasti takrat, kadar je otrok govorno in intelektualno normalno razvit. Pri težje prizadetih otrocih, ki zaostajajo tudi v duševnem razvoju, so simptomi opazni takoj po rojstvu in jih je lažje prepoznati. Sistematski pregledi pri pediatru, logopedu ali psihologu (3 leta) v primeru manj izraženih simptomov pogosto niso dovolj občutljivi in ne odkrijejo teh otrok oz. ugotovijo zaostanek v razvoju, ne pa tudi vzroka.

Kadar Vas skrbi, da se otrok ne razvija po pričakovanih ali ima neobičajne značilnosti vedenja, se pogovorite z otrokovo vzgojiteljico ali učiteljico, ki otroka opazuje v vsakodnevnih stikih z vrstniki. V sodelovanju s psihologom bo morda izpolnila lestvico Socialno vedenje otrok, s pomočjo katere se ocenjuje otrokova socialna spretnost in zrelost.

Obiščite otrokovega pediatra, ki bo opravil osnovne preiskave. Kadar obstaja sum na pervazivno razvojno motnjo, otroka pregleda in opazuje več strokovnjakov, kot so: (razvojni) pediater, nevrolog, klinični psiholog, logoped, specialni pedagog, otroški psihiater. Idealno je, če se ti pregledi opravijo med 2. in 3. letom otrokove starosti. Na

osnovi diagnoze je otrok vključen v intenzivni terapevtski program, ki je tem bolj učinkovit, če je začel dovolj zgodaj, vsekakor v predšolskem obdobju. Izjemnega pomena je tudi velika intenzivnost dela z otrokom: vaje, ki jih z otrokom delajo strokovnjaki, je potrebno izvajati tudi doma.

Kam po pomoč?

Z oceno in terapijo pervazivnih razvojnih motenj se ukvarjajo strokovnjaki v svetovalnih centrih, Centrih za duševno zdravje v zdravstvenih domovih, Zavodih za sluh in govor ter na pediatričnih klinikah.

Koristne informacije najdete na internetu, če vpišete geslo »autism«.

Nekaj internetnih naslovov:

- www.autism.com
- www.asperger.org
- www.aspenj.or
- www.asperger-online
- www.cnn.com

V Sloveniji deluje več društev, npr:

- Center za avtizem
- Društvo za avtizem DAN

Avtorica: mag. Bernarda Dobnik Renko, spec. klinične psihologije
Zdravstveni dom Ljubljana, oktober 2009

ZDL

ZDL Community Health Centre Ljubljana
Zdravstveni dom Ljubljana
Metelkova ulica 9, 1000 Ljubljana

Pervazivne razvojne motnje

Avtizem, Aspergerjeva motnja

Pervazivne razvojne motnje, kamor uvrščamo avtizem v otroštvu in Aspergerjevo motnjo, so skupina motenj, za katere so značilne kvalitativne abnormnosti v vzajemnih socialnih odnosih in vzorcih komunikacije ter utesnjen, stereotipen, ponavljajoč se repertoar interesov in aktivnosti.

Pri avtizmu se neobičajno obnašanje pri otroku pojavi pred 3. letom starosti, čeprav ga je pogosto težko prepoznati. Značilne so posebnosti v odnosih z ljudmi (nezainteresiranost), posebnosti v komunikaciji in stereotipno, ponavljajoče se vedenje. Otroci običajno zaostajajo v govoru, nekateri govora celo nikoli ne razvijejo. Kar okoli 80% jih zaostaja v razvoju. Danes govorimo o spektru avtističnih motenj: obstaja kontinuum različno izraženih simptomov, od očitne prizadetosti, pa vse do blago izraženih posebnosti v vedenju.

Nekateri otroci kažejo primanjkljaje v socialnih spretnostih ter omejeno, ponavljajoče vedenje, razvoj govora pa ni upočasnen. Intelktualne sposobnosti so normalne, čeprav jih pogosto zaradi posebnosti v vedenju težko izkažejo. V teh primerih govorimo o **Aspergerjevi motnji**, ki jo običajno prepoznamo kasneje, lahko šele v šolski dobi.

Znaki, na katere naj bodo pozorni starši, vzgojitelji, učitelji:

- Pomembna prizadetost nebesednega komuniciranja, s katerim se vzpostavlja kontakt z ljudmi: otrok pri pogovoru ne gleda v oči, se ne zanima za otroke v okolici, ne opazuje ljudi, deluje sam sebi dovolj, ima nenavaden (odsoten) izraz na obrazu;
- otrok ne razvije odnosov z vrstniki, ki bi bili primerni njegovi starosti;

ZDL

- ne zna se na primeren način vključiti v igro vrstnikov oz. ga ta ne zanima (socialna izolacija in egocentričnost);
- otrok ne deli interesov, zadovoljstev ali dosežkov z drugimi ljudmi;
- odsotnost socialne in čustvene navezanosti;
- zapoznani ali nerazvit govor (brez poskusov nadomeščanja z drugimi načini komuniciranja, npr. z mimiko, gestami);
- pri otrocih z razvitim govorom je izrazito prizadeta sposobnost vzpostavljanja in vzdrževanja dialoga;
- stereotipna in ponavljajoča uporaba jezika (ponavljanje besed);
- težave z uporabo zaimka »jaz«;
- odsotnost simbolične igre ter posnemanja v igri;
- preokupiranost z enim ali več stereotipnimi interesi, ki je abnormna zaradi intenzitete ali usmerjenosti;
- določene sposobnosti so lahko nadpovprečno razvite (npr. mehanski spomin, računanje, konstrukcijske sposobnosti);
- nefleksibilno vztrajanje na specifičnih, nefunkcionalnih rutinah in ritualih;
- stereotipni in ponavljajoči gibi (npr. zvijanje prstov ali dlani, hoja po prstih, nenavadni načini hoje, tekanje v krogu, kriljenje z rokami);
- trajna preokupiranost z deli predmetov;
- jezavost pri poskusu preusmeritve pozornosti na aktivnost, ki si je otrok ni sam izbral;
- kratkotrajna pozornost;
- slabo zavedanje pravil vedenja;

- pretirana ali premajhna občutljivost na dražljaje (npr. preobčutljivost na zvoke, vonje, neobčutljivost na bolečino ipd.);
- narazumljivi strahovi pred običajnimi stvarmi, odsotnost strahu pred nevarnostmi;
- neodzivnost na dogajanje v okolju (deluje, kot bi bil gluhi);
- ne razume humorja;
- lahko je gibalno nespreten.

Pogostost avtizma

Avtizem se pojavlja pri 7-16 primerov na 10.000 rojenih otrok. 11 do 34% teh otrok izpolnjuje kriterije za Aspergerjevo motnjo. Avtizem je tri- do štirikrat pogostejši pri dečkih. V zadnjem času se zaradi večje občutljivosti in diagnostike v stroki pojavljajo podatki o večji pogostosti te motnje - pojavila naj bi se pri enem otroku od 166 rojenih.

ZDL

